

ціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і їхніми державами-членами – з іншої.

1. Довідник НАТО. 1110 Brussels, Belgium: NATO Public Diplomacy Division, 2006. 386 с. ISBN 92-845-0184-9.

2. Річна національна програма під егідою Україна-НАТО на 2017 рік, схвалена Указом Президента України від 8 квітня 2017 р. № 103/2017. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a>.

3. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a>.

Христов Олександр Леонідович,
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії,
кандидат юридичних наук;

Христова Юлія Вікторівна,
старший викладач кафедри теорії
та історії держави і права,
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДО ПИТАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В КРАЇНАХ – ЧЛЕНАХ НАТО

У ХХІ столітті забезпечення гендерної рівності визнано одним із пріоритетних політичних напрямків розвитку світу, закріплених у «Декларації тисячоліття» ООН, якого можна досягти подоланням нерівності між чоловіком і жінкою в усіх сферах життя. Вони є глобальною угодою, яка була прийнята у 2000 році 189-ма державами на Саміті тисячоліття ООН [1]. Період 2000–2015рр. було визначено як термін реалізації восьми Цілей розвитку тисячоліття (далі – ЦРТ) відповідно до встановлених показників. Україна приєдналася до «Декларації тисячоліття» ООН і взяла на себе зобов'язання досягти ЦРТ до 2015року [2].

На шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції України було затверджено цілий ряд національних програм із проблем гендерної рівності, адже розширення можливостей жінок та їхня всебічна участь на основі рівності в усіх сферах життя суспільства, включаючи участь у процесі прийняття рішень і доступ до влади, мають основне значення для досягнення цілей рівності, розвитку і миру.

З урахуванням політики НАТО з питань жінок, миру і безпеки в Україні розроблено Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 р. Основними цілями зазначеного Національного плану, зокрема, є: сприяння активізації участі жінок у миротворчих процесах; забезпечення ефективного впровадження гендерного

чинника життєдіяльність складових сектору безпеки і оборони України [3].

Однією з найпрогресивніших країн у питаннях гендерної рівності визнає Норвегія з населенням чисельністю 5 млн. осіб, яка має 7 жінок-генералів. У Норвезькій армії приділяють багато уваги створенню умов для реалізації сімейних інтересів, задоволення потреб військовослужбовців як у роботі, так і в особистому житті.

У 2014 р. у Збройних силах України служили 15 551 жінок-військовослужбовців, у 2016 р. – 17 147 (8,5% від загальної кількості всього особового складу) [4]. Ця цифра близька до показників країн-членів НАТО. Для порівняння: у Франції – понад 22% жінок-військовослужбовців, у Канаді – 15%, у Німеччині і Великій Британії – по 10%.

Втім, незважаючи в цілому позитивну динаміку збільшення кількості жінок-військовослужбовців, їх професійні можливості в українській армії щодо вибору професії відповідно до наказів Міністерства оборони України від 20 червня 2012 року № 412/ДСК та від 27 травня 2014 року № 337 все ще залишаються обмеженими.

Для порівняння: жінки-військовослужбовці в арміях Сполучених Штатів Америки, Ізраїлю, Швеції, Іспанії та Великобританії задіяні в усьому спектрі військових спеціальностей, в армії Франції – в усіх підрозділах, окрім Іноземного легіону, морської піхоти та екіпажів підводних човнів.

Заслугове на увагу той факт, що ключову роль у забезпеченні рівних професійних можливостей військовослужбовців незалежно від статі відіграли жінки-парламентарі. Так, наприклад, за ініціативою жінок-законодавців парламент Ізраїлю прийняв поправку до Закону про військову службу, яка гарантує жінкам рівні права служити на будь-яких посадах в Збройних Силах, а в Сполучених Штатах Америки – реформовано законодавство про асигнування на оборону в частині сексуальних домагань у збройних силах.

Виходячи з того, що парламенти здійснюють демократичний нагляд над сектором безпеки, жінки-парламентарі можуть відігравати значиму роль в забезпеченні його прозорості, а також при розгляді та прийнятті законів. До того ж Україна, приєднавшись до Декларації тисячоліття, взяла на себе зобов'язання до 2015 року забезпечити гендерне співвідношення на рівні не менше 30% до 70% тієї чи іншої статі в представницьких органах влади та на вищих щаблях виконавчої влади. На виконання цих зобов'язань відповідною нормою було доповнено Закон України «Про місцеві вибори» № 595-VIII, прийнятий 14 липня 2015 року (ч. 3 ст. 4) [5]. При цьому Законом не передбачено ні санкцій за недотримання «гендерної квоти», ні порядку розташування жінок у виборчому списку партії. Як наслідок, за результатами цих виборів суттєвого прогресу в кількісному представництві жінок серед депутатів обласних, міських та районних рад не відбулося. Для порівняння: в обласних радах в цей показник збільшився з 12% (у 2010 р.) до 14,6 % (у 2015 р.); в міських радах – залишився без змін на рівні 28%; в районних радах – зменшився з 23,6% (у 2010 р.) до 23% (у 2015 р.); в селищних радах – збільшився з 46% (у 2010 р.) до 47,5 % (у 2015 р.); в сільських радах – збільшився з 51% (у 2010 р.) до 53,9% у (2015 р.) [6].

Згідно з Доповіддю про людський розвиток представництво жінок у Верховній Раді України становить 12,1%. Для порівняння: у парламенті Бельгії цей показник становить 42,4 %, Ісландії – 41,3 %, Норвегії – 39,6 %, Данії – 37,4%, Німеччини – 36,9 %, Нідерландів – 36,4%, Франції – 25,7%, США – 19,5 % [7]

Світовий досвід забезпечення гендерної рівності в парламенті засвідчує пов'язаність між процесами його формування та функціонування. Відповідно до ст.17-5 Закону України «Про політичні партії в Україні», якщо партії за результатами виборів народних депутатів мають у своєму складі не більше двох третин однієї статі, їм належить додаткове фінансування у розмірі 10 відсотків щорічного обсягу державного фінансування статутної діяльності політичних партій, яка розподіляється порівну між політичними партіями [8].

Таким чином, виборче законодавство України щодо «гендерної квоти» потребує подальшого удосконалення.

На підставі викладеного вважаємо, що подальше раціональне розкриття професійного потенціалу жінок-військовослужбовців, а також збільшення представництва жінок в органах державної влади і місцевого самоврядування сприятиме як посиленню боєздатності Збройних сил та інших військових формувань, так і формуванню суспільства гендерної рівності в Україні.

1. Декларация тысячелетия Организации Объединенных наций. Утверждена резолюцией 55/2 Генеральной Ассамблеи от 8 сент. 2000 г. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_621.

2. Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна: 2000-2015 рр. Національна доповідь. URL: [http://un.org.ua/images/stories/docs/2015 MDGs Ukraine Report ukr.pdf](http://un.org.ua/images/stories/docs/2015_MDGs_Ukraine_Report ukr.pdf).

3. Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 113-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80>.

4. У Збройних Силах України працюють і проходять військову службу майже 50 тисяч жінок. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2016/06/23/u-zbrojnih-silah-ukraini-praczuuyut-i-prohodyat-vijskovu-sluzhbu-majzhe-50-tisyach-zhinok-dolgov>.

5. Про місцеві вибори: Закон України № 595-VIII від 14 липня 2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/595-19/page4>.

6. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2016 рік. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3>.

7. Доповідь про людський розвиток – 2016. URL: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr_2016_report_russian_web.pdf.

8. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.